

NAGY FERENC

BALATONFÜRED ÉS AZ ORSZÁGOS KÖZSÉGI TÖRZSKÖNYVBIZOTTSÁG

Az Országos Levéltár őrizetében lévő Országos községi törzskönyvbizottság (továbbiakban: törzskönyvbizottság) iratai (levéltári jelzete: K 156) között fennmaradt néhány, Balatonfüredre vonatkozó dokumentum. A törzskönyvbizottság intézménye a 19. század végén azzal a céllal jött létre, hogy a települések neveit egységesítse. A helynevekről a Statisztikai Hivatal országos törzskönyvet vezetett, amely a törzskönyvbizottság szakszerű támogatása, felügyelete és ellenőrzése alatt állt. A bizottság további feladata volt, hogy javaslatot tegyen a hivatalos helynevek helyesírására, a többnevű község részére a hivatalos helynév megállapítására, új községek elnevezésére.

A fennmaradt dokumentumok tanúsága szerint Balatonfüred községgel először 1904-ben foglalkoztak. A kitöltött adatlap alapján az 1900. évben megjelent Helységnevtárban a község neve: Balaton-füred; ugyanilyen utótagú néven előforduló más községek: Füred (Szolnok-Doboka vármegye), Kapos-füred (Somogy vármegye), Mura-füred (Zala vármegye), Tiszafüred (Heves vármegye) stb.. „Az Országos községi törzskönyvbizottság 1904. év január hó 21-én megtartott teljes bizottsági ülésén Balaton-füred Zala vármegyei község nevét tárgyalván, azt fenntartandónak találta, azonban oly hozzáadással, hogy a község neve a törzskönyvezett helynevek helyesírására nézve országosan kötelező szabályok szerint kötőjel nélkül, egy szóba írva Balatonfüred alakban állapíttassék meg.”

A helységnevek használatának szabályozása után a törzskönyvbizottság felmérte a települések körzetében található lakott helyeket, döntött azok esetleges törzskönyvezéséről. Balatonfüred esetében erre 1906-ban került sor. A felmérés szerint a községhez tartozó lakott helyek adatai a következők: Somogyi malom (lélekszám: 2; tulajdonos: özv. Somogyi Zsigmondné); Községmalom (lélekszám: 4; tulajdonos: Balatonfüred község); Kéki malom (lélekszám: 6; tulajdonos: Darab József); Páder malom (lélekszám: 2; tulajdonos: Páder Lőrinc); Siske malom (lélekszám: nincs feltüntetve; tulajdonos: Halápi János); Balatonfüred-fürdőtelep (lélekszám: 203; tulajdonos: nincs feltüntetve).

Balatonfüred község képviselőtestületének 1906. július 29-i rendkívüli közgyűlési jegyzőkönyve szerint csak Balatonfüred-fürdőtelep törzskönyvezését

kéri Balatonfüred-fürdő névvel. Az indoklás úgy szól, hogy „nemcsak országos, de úgyszólván világhírű fürdő, hol a nyári idő alatt rendszeres hajójárat és így hajóállomása” továbbá „posta, távirtda és telefon állomása is van.” Az egyéb lakott helyek nyilvántartási neveiben két változtatásról döntöttek: a Somogyi malom neve Fenéki alsó-malom, a Páder malomé pedig Fenéki felső-malom lett.

A törzskönyvbizottság és Balatonfüred történetének egy további fejezete Balatonarács és Balatonfüred községek egyesítésével kapcsolatos. A fennmaradt dokumentumok alapján a Belügyminisztérium 75043/1932. sz. leirata szerint a „Zala vármegye közönségének [sic!] előterjesztésére a Zala vármegyébe bekebelezett Balatonfüred nagyközség és Balatonarács község egyesítését szándékozom elrendelni. Mielőtt azonban e kérdésben állást foglalnék, az egyesítendő két község végleges nevére vonatkozó javaslat mielőbbi megtételére az iratokat visszavárolag megküldöm. – a miniszter rendeletéből Szikszay sk. miniszteri tanácsos”. A törzskönyvbizottság elkészítette az adatfelvételt, mely szerint 1932 áprilisában Balatonfüred területe 5696 kat.h., lélekszáma: 2604 fő, Balatonarács területe: 2305 kat.h., lélekszáma: 742 fő. A törzskönyvbizottság 1858/1932. sz. válaszlevele szerint „A községek az egyesítést óhajtják, de Balatonarács község képviselőtestülete a név kérdésével nem foglalkozott. Balatonfüred a mai nevének fenntartását óhajtja. A vármegyei közgyűlés a Balatonfüred név mellett foglalt állást, azzal a megjegyzéssel, hogy Balatonarács mint lakott hely továbbra is nyilvántartandó volna”.

A levéltárba került dokumentumok között még két utalás található a témakörrel kapcsolatban. A Központi Statisztikai Hivatal 5136/1934. sz. levelében érdeklődik Balatonfüred közjegyzőjétől, Balatonfüred és Balatonarács községek egyesítése tárgyában történt-e már intézkedés. A válasz, indoklás nélkül, nemleges. 1937 novemberében a törzskönyvbizottság Balatonfüred községnek levélben jelezte, hogy „a községek egyesítése estén a névváltoztatás folytán szükségessé váló bélyegzőket az Országos községi törzskönyvbizottságtól kell beszerezni”. A községi jegyző válaszlevelében arról tájékoztatja a törzskönyvbizottságot, hogy „Balatonfüred és Balatonarács községek egyesítésének végrehajtása ismeretlen időre várható”.